

Pakauna

Adu dagiti baro a takuat iti agrikultura, ngem adu a mannalon ti saan a mairanranud kadagitoy ta dida makaasideg kadagiti ahensia a mangiwanwanwan kadagitoy. Adda met dagiti makaasideg no dumarayda kadagiti panagsanay.

Adda pay dagiti mannalon ti kayatda ti makaadal, ngem maliwayan ida dagiti ahensia a nakatakuat kadagitoy a teknolohia. Gapu iti kaadu dagiti kayatda nga aramiden, malipatan dagiti mangimaton kadagitoy nga ahensia ti pudno a kaipapanan dagiti aramidida -- ti mangidanon kadagiti resulta ti panagsukisok kadagiti mannalon.

Addada met dagiti mannalon ti nakaadal kadagiti baro a teknolohia, ngem saanda maiyaplikar dagitoy iti talonda.

Ngarud, ti Extension Directorate ti Mariano Marcos State University ti agbalin a ramay ti unibersidad tapno maiyasideg dagitoy a takuat kadagiti mannalon, ken dadduma a benepisario ti panagrang-ay tapno magun-odda ti panagdur-as.

Babaen ti tulong ti Commission on Higher Education, maipablaak dagitoy a teknolohia tapno maisaknap dagitoy a takuat.

Mairuknoy daytoy a pagbasaan kadagiti amin a mannalon ken dagiti kliente dagiti Techno Pinoy Centers iti Rehion I.

Agisayangkat ti Extension Directorate kadagiti panagsanay, *pilot demonstrations* ken *exhibits* tapno maiyadal dagitoy a takuat.

Panagmula iti *Off-season* a Kamatis

Kadawyan a maimula ti kamatis iti bulan ti Nobiembre agingga't Disiembre. Dua ti klase ti kamatis: daytoy para proseso ken para nateng.

Mabalin nga imula ti kamatis a para nateng iti uray ania a bulan iti tawen. Paggaayat dagiti aggangang daytoy a klase ta naimas nga ilaok iti pinakbet.

Nalaka ti bayad ti kamatis iti kalgaw ta adu ti suplay kadagiti tiendaan, ngem met iti panawen ti panagtutudo ta kumiddit ti apit ken suplay. Narigat ti agsapul iti kamatis iti kastoy a panawen ta gatangen latta dagiti tattao uray dagiti saan a napintas ti kalidadna.

Manmano ti agmula ti kamatis no panagtutudo ta awan ti nasayaat a barayti ti maibagay iti kastoy a tiempo. Babaen iti panagsukisok ti MMSU, natakuatan nga adda dagiti barayti a mabalin nga imula iti panagtutudo.

Tiempo ti Panagmula

Agmula iti *off-season* a kamatis iti bulan ti Pebrero ken Marso (hot/summer season); Mayo ken Hunio (hot/wet season) ken Agosto agingga iti Setiembre (wet/cool season).

Dagiti rekomendado a Barayti

MMSU hybrid 1 – maapit ti bungana inton' maika-62 nga aldaw kalpasan ti pannakaiyakarna iti talon. Makaapit iti 25.86 tonelada tunggal ektaria

MMSU hybrid 2 – maapit ti bungana inton' maika-67 nga aldaw kalpasan ti pannakaiyakana iti talon, ken makaapit met iti 24.23 tonelada kada ektaria.

MMSU hybrid 3 – maapit ti bungana inton' maika-63 nga aldaw kalpasan ti pannakaiyakana iti talon, ken makaapit met iti 23.19 tunggal ektaria.

Lugar a Pagmulaan

- ✓ Mabalin nga imula ti kamatis kadagiti patad a paset ti turod, tangkig ken uray kadagiti medio asideg ti aplaya nga addaan iti temperatura a 15-35 a tukad sentigrado.

Klase ti daga a pagmulaan

- ✓ Mabalin nga imula ti *off-season* a kamatis kadagiti panaraten (sandy loam) wenno pimila a daga (clay loam) nga addaan iti kaalsem a 6.0 agingga't 7.0.
- ✓ Tapno maamuan ti kondision ti daga, ipaamiris daytoy iti kaasitgan a *soil laboratory*. Makiومان kadagiti *agricultural technologist* iti lugaryo tapno maamuanyo no kasano iti panangalayo iti *soil sample*.

Panangisagana iti Pagmulaan

- ✓ Mamindua nga araduen ken palpalan ti daga tapno alisto a mapaksiat dagiti ruot. Aramiden daytoy iti maysa a bulan sakbay ti panagmula.
- ✓ Saanen nga araduen ti naturod wenno nakurruoy a daga. Daytoy 'tay makuna a *zero tillage*.

Panangisagana iti Pagbunubonan

- ✓ Ibunubon dagiti bin-i kadagiti *seedling trays* a naglaon iti maysa a parte ti daga, darat, kompos, wenno napalungsot a basura ken rugit dagiti animal.

- ✓ Nasalsalun-at dagiti kamatis no maibunubonda iti *seedling tray*.

Agmulatayo iti Kamatis

Wagas ti Panagmula

- ✓ Iyakar dagiti bunubon no addan 20-30 nga aldawda. Renneken a sibogan dagitoy inton' maysa nga aldaw sakbay ti panagparut tapno saan a maperdi dagiti ramutda.
- ✓ No agmula iti panawen ti tudtudo (Hunio agingga't Setiembre), masapul nga ipangato ti pagmulaan iti 20-30 a sentimetro manipud iti parupa ti daga tapno saanda a malayus. Masapul a 40 a sentimetro ti kaadayo dagiti pinuon ken 1.25 a metro ti kaadayo dagiti binnatog.
- ✓ Agmula iti malem tapno basbassit ti matay ken al-alisto ti panangungar dagiti mula. Makatulong pay ti linaaw a mangpalamiis kadagiti kaimulmula a bunubon.

Panagabono

- ✓ Agusar iti 8 sako a 14-14-14 kada ektaria. Abonoan ti kada puon iti 20 gramo.
- ✓ Paglaoken met ti 4 sako a urea ken 2 sako a *muriate of potash* para iti maysa nga ektaria. Iyabono ti 15 a gramo iti kada pinuon inton' 3, 7, ken 11 a lawas kalpasan ti panagmula.
- ✓ Agabono met iti 6 a sako nga *amonium sulfate* iti kada ektaria iti kaadu a 15 a gramo kada puon no kalpasan ti napigsa a tudo ken bagyo.

Panagpadanum

- ✓ Saan a problema ti danum no panagtutudo. Ngem iti panawen ti tikag, masapul a padanuman dagiti kamatis manipud kadagiti guritna.

Panagiruot

- ✓ Paruten dagiti ruot tapno saanda nga agawen dagiti nitroheno, posporo, potasio, ken dadduma pay nga elemento iti daga a rumbeng a para kadagiti mula.

Panagalep-ep ken panagsaduko

- ✓ Alep-eapan dagiti kamatis tapno maliklikan ti alisto a panagmaga ti daga ken pannakapukaw ti ramenna a nitroheno. Lapdan pay ti alep-ep ti alisto a panagreggaay ti daga ken panagtubo dagiti ruot.
- ✓ Agaramat iti saduko iti panawen ti panagtutudo tapno saan nga agdiso dagiti bunga iti daga a pakaigapuan ti panaglungsotda.

Panagapit

- ✓ Mabalin a burasen dagiti berde pay laeng ngem natangkenanen a bunga ti kamatis no matutudo tapno saanda nga agbirri. No saan a matutudo, mabalin nga urayen a maluom dagiti bunga iti sanga ti mula.

Editorial Board

Dr. Marivic M. Alimbuyuguen
Mangimaton

Prof. Segundo S. Duldul
Ms. Marylis Nahundasan
Eksperto

Reynaldo E. Andres
Editor

Mercy Fausta R. Gaño
Nangipatarus ken nangurnos:

Dr. Stanley C. Malab
Dr. Miriam E. Pascua
Mamagbaga

Impablaak ti Mariano Marcos State University-Extension Directorate iti tulong ti Commission on Higher Education (CHED) babaen iti programa "Strengthening the Farmers' Information and Technology Services through the Production of IEC materials"